

УДК.: 619:616-08:618.

Корейба Л.В., Спіцина Т.Л., Гаращук М.І., Голуб А.А.,

Ковальчук О.В.

**ПРИЧИНИ ПОРУШЕННЯ ВІДТВОРНОЇ ЗДАТНОСТІ ТА
ВИБРАКУВАННЯ КОРІВ**

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Koreyba L.V., Spitsyna T.L., Garashchuk M.I., Golub A.A.

Kovalchuk O.V.

**CAUSES OF REPRODUCTIVE FUNCTION DEFECTS AND CULLING OF
COWS**

Dnipropetrovsk State Agro-Economical University

Анотація: Встановлено, що причинами порушення відтворної здатності та вибракування корів в умовах Пр-АТ «Агро-Союз» є симптоматична неплідність, як наслідок запальних процесів у геніталіях та молочній залозі, тугодійкість та травми вим'я, а також експлуатаційна неплідність, як наслідок скорочення сухостійного періоду до 35 діб та подовження лактації більше 300 діб.

Ключові слова: корови, акушерсько-гінекологічна диспансеризація, симптоматична неплідність субінволюція матки, ендометрити, мастити, тугодійкість, травми вим'я, експлуатаційна неплідність, сухостійний період, лактація.

Annotation: Established that the causes of reproductive function defects and culling of cows in conditions of Private-Corporation "Agro-Union" are symptomatic infertility as a result of inflammation processes in the genitals and mammary gland, tight dug and udder injuries, and also operational infertility as a result of the reduction of dry period to 35 days and extend of lactation period to over 300 days.

Keywords: cows, obstetric and gynecological clinical examination, symptomatic infertility, sub-involution of uterus, endometritis, mastitis, tight dug, udder injuries, operational infertility, dry period, lactation.

Вступ. Відтворення тварин – складний процес, що можливий лише при нормальному перебігу усіх його ланок, починаючи від гаметогенезу, запліднення яйцеклітини, внутрішньоутробного розвитку зародка (плода), його народження, вирощування, статевого та господарського дозрівання і аж до включення сформованого організму в розмноження собі подібних, з подальшим продовженням цього біологічного ланцюга в нових поколіннях нащадків впродовж усього продуктивного життя. Цикл відтворення (від одного отелення до наступного) складається з кількох періодів: сервіс-період, тільність, запуск, сухостійний період [1, 4–6].

У циклі відтворення розрізняють: отелення, лактацію, післяродовий період, статевий цикл, штучне осіменіння, запліднення, сервіс-період, вагітність, запуск, сухостійний період. Середня тривалість циклу відтворення корови становить 1 рік.

Порушення відтворної функції, які пов'язані з годівлею, можуть бути первинними і вторинними. Первинні можуть бути викликані повною відсутністю або надлишком окремих поживних речовин у раціоні корів; вторинні можуть бути зумовлені низькою якістю кормів, неправильною підготовкою їх до згодовування, внесенням надмірної кількості добавок, взаємодіями між кормами, що супроводжуються захворюванням внаслідок низького засвоєння поживних речовин раціону, або недостатнім споживанням енергії корму через малий фронт годівлі та наявність стресових ситуацій [1, 4–5].

Організація годівлі тільних сухостійних корів – одна з важливих ланок у забезпеченні народження міцного, здорового приплоду, доброго стану здоров'я після отелення, відтворної здатності і одержання високих надоїв молока.

Для цього періоду характерні: швидкий ріст плоду, поступове зниження споживання корму, зростаюча потреба в енергії, білку, вітамінах, мінеральних

речовинах, воді. Оптимальна тривалість сухостійного періоду для корів різних молочних порід становить 55–70 діб.

Огляд літератури. До причин низьких відтворювальних якостей худоби відносять: годівлю і утримання; рівень продуктивності (значне підвищення надоїв веде до зменшення виходу телят, так як встановлений негативний взаємозв'язок між високим рівнем надою і відтворними якостями); моціон (його відсутність може негативно позначитися на отелі, так як тонус статевих органів і, зокрема, матки буває дуже знижений); терміни осіменіння корів після отелення [1, 4–6].

Низьку запліднюваність корів в 1-й місяць після отелення в господарствах можна пояснити аномальним перебігом післяродового періоду в результаті порушення умов утримання, годівлі та експлуатації тварин, а також і тим, що інволюція статевих органів у тварин у виробничих умовах закінчується не раніше 40–60 діб після отелення [1, 4–6].

Високий відсоток запальних процесів в геніталіях, молочній залозі, а також асоціаційний перебіг запальних процесів вказує на порушення техніки ведення родів, санітарних умов в родильних відділеннях і приміщеннях та відсутність контролю за перебігом післяродового періоду [2, 3].

Вихідні дані і методи. Дослідження проводили на тваринах голштинської породи в умовах Пр-АТ «Агро-Союз», в досліді було використано всього 458 тварин.

Визначення причин виникнення післяродових ускладнень у корів ми в день запуску на сухостій провели акушерсько-гінекологічну диспансеризацію на групі тварин, які підлягали запуску. Спочатку ми вивчили методику запуску корів на сухостій в умовах господарства.

Диспансеризацію корів в день запуску на сухостій проводили методом клінічного дослідження тварин, а також дослідження поживної цінності і якості кормів.

Перший етап ранньої диспансеризації проводили на 5–7-й день після отелення з метою контролю за перебігом післяродового періоду методом зовнішнього огляду та ректального дослідження.

Для діагностики субінволюції матки та ендометритів ми керувалися наступними клінічними ознаками: зниження або повна відсутність скорочень матки та виділення з родових шляхів лохий; при ректальному дослідженні враховували локалізацію та стан матки: збільшена, зміщена в черевну порожнину на відстані 40–55 см, стінка рогів матки гладенька, дрябла, при пальпації флюктує. При пальпації яєчника зі сторони рога-плодовмістища встановлювали жовте тіло. Звертали увагу на характер ексудату, що виділявся зі статевої щілини.

В подальшому реєстрували дату проявлення першої стадії збудження статевого циклу після отелення, кількість корів осіменених в перший, другий і третій місяці після отелення. Заплідненість визначали за результатами УЗД та ректального дослідження через 32 доби, 96 добу і на 220 добу після осіменіння.

При дослідженні молочної залози застосовували огляд, пальпацію та пробне здоювання.

Результати. Обговорення і аналіз. Заходи щодо запобігання неплідності у корів господарства здійснювали комплексно і включали організаційно-господарські, зоотехнічні і ветеринарні.

Організаційно-господарські заходи забезпечують якісний склад кадрів; організують міцну кормову базу та забезпечують тварин типовими приміщеннями.

Зоотехнічні заходи включають складання плану підбору тварин, графіка отелень та осіменінь і забезпечення їх виконання, ведення чіткого зоотехнічного обліку, забезпечення темпів росту молодняка, повноцінної годівлі, дослідження кормів, внесення корективів у раціони, створення племінного ядра, організацію технологічних процесів, зоогігієнічний контроль за мікрокліматом приміщень, забезпечення дотримання вимог у роботі пункту штучного осіменіння та своєчасне таврування приплоду.

Ветеринарні заходи включають проведення: клініко-гінекологічного обстеження маточного поголів'я, ведення обліку вагітних корів, тварин із незавершеним післяродовим періодом, неплідних, складання плану ветеринарних обробок і забезпечують контроль за його виконанням; постійного контролю за ветеринарним станом приміщень, лабораторії для штучного осіменіння; ветеринарно-профілактичних заходів, виявлення та ізоляцію хворих тварин, ефективного їх лікування; ранньої діагностики тільності в осіменених тварин; акушерської і гінекологічної диспансеризації.

Особливістю годівлі великої рогатої худоби в Пр-АТ «Агро-Союз» є перехід на цілорічну годівлю тварин раціонами із застосуванням сінажу та силосу злаково – бобових трав та кукурудзяного силосу, який готується в поліетиленових тубах за американською технологією «Ag-Bag», силосних ямах та курганах.

Найбільш повноцінним кормом із зернових є кукурудза, яка має 1,33 кормових одиниць, 73 г перетравного протеїну, 6,8 мг каротину, але зерно гороху відрізняється високим вмістом перетравного протеїну (192 г), а озима пшениця високим вмістом каротину (10 мг).

Для великої рогатої худоби в господарстві із запасом заготовлюється 50 – 55 ц кормових одиниць на голову в рік, в тому числі 10 – 16 ц концентратів, 10 – 15 ц сіна, 70 – 90 ц силосу та сінажу. В раціонах корів силос кукурудзяний займає 50 – 55 % (за поживністю), грубі – 20 – 25, в тому числі сіно 10 – 15 %, концентровані 15 – 25 %.

Для кожної статево – вікової групи складається власний раціон, з метою відповідності годівлі тварин до науково – обґрунтованих норм.

Управління відтворенням на великих молочних фермах – це необхідна умова прибутковості. Тільність – це рушійна сила великих молочних господарств. Для молочного господарства важливим є те, щоб корови запліднювались в потрібний час, що буде спонукати більшому отриманню більшої кількості молока від стада.

Для успішного управління відтворенням у господарстві використовується синхронізація статевого циклу у корів та телиць схемами "Ovsynch" і "Pre-synch". Завдяки цьому мають відсоток тільності за перше запліднення у корів 40 %, у телиць 60–70 %.

Запуск корів на сухостій у господарстві проводиться не завжди згідно з графіком техніки штучного осіменіння. В більшості випадків запускають корів на сухостій за 55–65 діб до отелення. Але реєструвалися випадки запуску корів за 30–35 до родів.

За три тижні до отелення корови та нетелі переводяться на раціон підпарки, тобто тварини отримують їжу, наближену до раціону ранньої лактації, вводять вітамін разом з селеном.

Групове отелення проводиться в секціях по 8–10 голів. Протягом 6–8 годин корові надається можливість отелитися самостійно. При такому підході 95 % корів та нетелів теляться самостійно.

Вихід телят на 100 корів в господарстві складає 60–65 %.

Результати диспансерного обстеження свідчать, що серед корів, з тривалою неплідністю у 10,9 % діагностовано катарально-гнійні ендометрити; у 3 % – вульво-вагініти і у 6 % – субінволюцію матки (рис. 1).

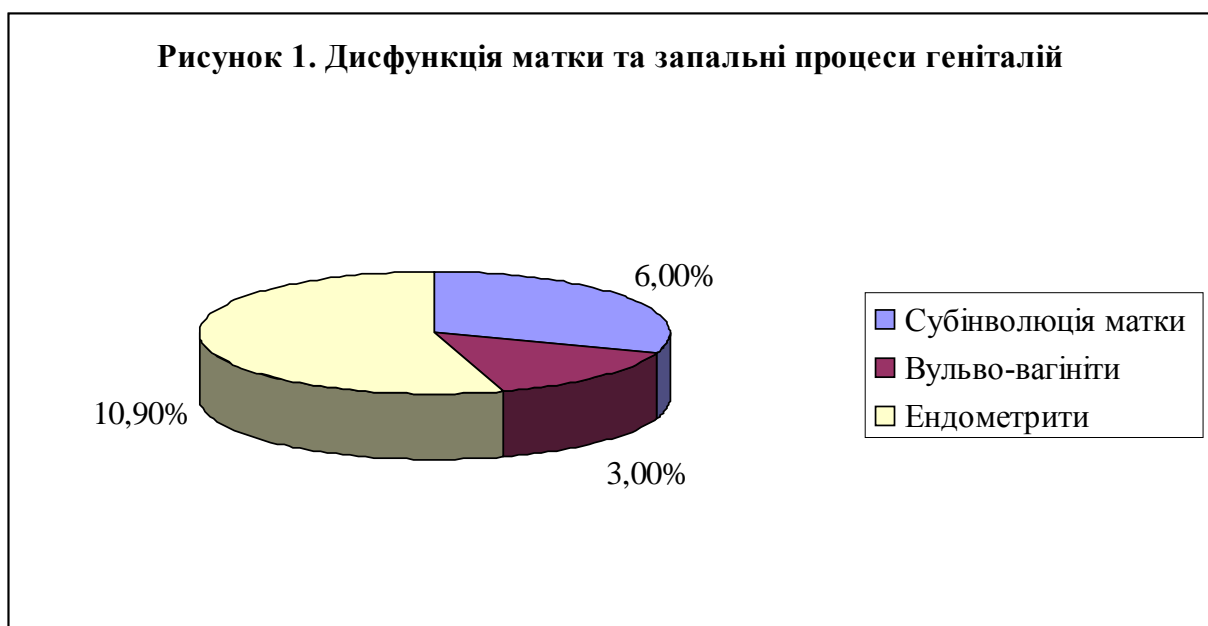
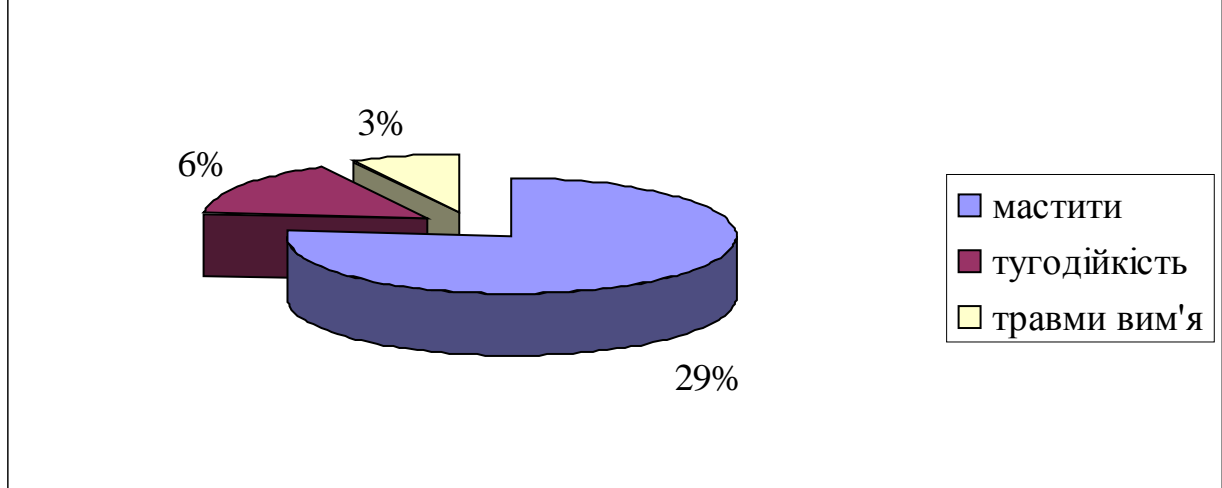

Рисунок 2. Хвороби молочної залози

Отже, симптоматичну неплідність реєстрували у 19,9 % корів. В більшості випадків хвороби геніталій є причиною вибракування корів.

Причиною вибракування корів у господарстві є й хвороби молочної залози. Значного поширення набули мастити (29 %), а також тугодійкість (6 %) та травми вим'я (3 %) (рис. 2).

У 20 % корів реєстрували експлуатаційну неплідність, як наслідок подовження лактації більше 300 діб та запуску на сухостій за 30–35 діб до родів.

Висновки.

1. Акушерсько-гінекологічна патологія у корів в умовах молочно – товарної ферми Пр-АТ «Агро-Союз» Синельниківського району Дніпропетровської області спричинює тривалу симптоматичну неплідність, що зумовлена у 19,9 % корів субінволюцією матки, ендометритами та вульвовагінітами.

2. Подовження лактації більше 300 діб та скорочення періоду сухостою на 30–35 діб спричинює експлуатаційну неплідність у 20 % корів господарства.

3. Причиною вибракування корів у господарстві є захворювання молочної залози, а саме мастити, тугодійкість та травми.

Література

1. Відтворення молочного поголів'я / М.В. Косенко, Б.М. Чухрій, О.І. Чайковська. – Львів: Українські технології, 2005. – 228 с.
2. Мельник Ю.В., Корейба Л.В. Диференційна діагностика післяродової патології запального генезу у статевих органах корів / Міжнародна конференція "Наука в епоху дисбалансів", 25 січня 2016. – Центр наукових публікацій "Велес" – Ч. 1. – С. 83-86.
3. Методичні рекомендації по відтворенню стада великої рогатої худоби молочного напрямку / В.П. Буркат, Г.Г. Харута, А.Й. Краєвський та ін. – Біла Церква, 1995. –28 с.
4. Рекомендації з профілактики неплідності худоби / Г.В. Зверева, В.А. Яблонський, М.В.Косенко та ін. – Київ: НАУ, 2001. – 18 с.
5. Хомин С.П. Етіопатогенез і значення акушерської патології в етіології неплідності корів [С.П.Хомин] //Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім.. С.З. Гжицького. – Т.4 (№5). – Львів .- 2002.- с.222-225.
6. Шипилов В.С. Физиологические основы профилактики бесплодия коров.– М.: Колос, 1977.– 336 с.